

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ ТЮЛЯЧИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНАТЕЛӘЧЕ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

« 21 март 2019

с. Тюлячи

№ 137

«Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында 2019-2023 елларга кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү һәм аны үстерү» муниципаль программасын раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2010 елның 21 гыйнварындагы 7-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә,

КАРАР БИРӘМ:

1. «Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында 2019-2023 елларга кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү һәм аны үстерү» муниципаль программасын кушымта нигезендә расларга.

2. Әлеге карарны Интернет челтәрендә Теләче муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Житәкче урынбасары - район Башкарма комитетының территорияль үсеш һәм инвестицион эшчәнлек бүлеге башлыгы И.А. Миңнегулова йөкләргә.

Житәкче

И.Х. Хәмидуллин

Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районы
Башкарма комитетының
«21» март 2019 № 137 карары
белән расланган

Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының
«Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында
2019-2023 елларга кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү һәм
аны үстерү» муниципаль Программасы

«Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында 2019-2023 елларга кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү һәм аны үстерү» муниципаль Программасы паспорты

Муниципаль Программа исеме	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү һәм аны үстерү
Программаны төп эшләүчеләр	Теләче муниципаль районының территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлегә бүлегә
Муниципаль Программаның максаты һәм бурычлары	<p>Муниципаль программаның максаты: Кече һәм урта эшкуарлыкның нәтижәле эшләве һәм үсеше өчен шартлар тудыру, шулай ук аның Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының социаль-иқтисадый үсеше бурычларын хәл итүгә керткән өлешен арттыру, тулаем территориаль продуктта КУЭ өлешен 2023 елда 48 %ка кадәр үстереп.</p> <p>Муниципаль программаның бурычлары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Уңайлы эшлекле климат тәэмин итү һәм кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары санын арттыру; 2. Кулланучылар кооперациясен үстерү; 3. Эшкуарлык субъектларының финанс ресурсларыннан, шул исәптән бюджеттан тыш акчаларны жәлеп итү аша, файдалана алуын киңәйтү; 4. Эшмәкәрлек субъектларына финанс-мөлкәт, оештыру-методик һәм мәгълүмати-консультация ярдәме күрсәтү; 5. Кече һәм урта бизнесны үстерү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм үстерү; 6. Кече һәм урта бизнесны үстерүнең өстенлекле юнәлешләренә ярдәм итү; 7. Эшсез халыкны кече һәм урта бизнес өлкәсенә жәлеп итү өчен өстәмә стимуллар булдыру; 8. Социаль жаваплылыкны һәм кече һәм урта бизнесның нәтижәлелеген арттыру
Программаның максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре	Муниципаль районда теркәлгән кече эшмәкәрлек субъектларының гомуми саны (КЭС)*; КУЭ буенча хезмәткәрләрнең исемлек буенча уртача саны; Тулаем территориаль продуктта кече һәм урта бизнес өлеше
Программаны тормышка ашыру сроклары	2019-2023 еллар
Муниципаль Программаны үтәүчеләр	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлегә бүлегә, Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының структур бүлекчәләре, «Теләчеинформ» район газетасы редакциясе, Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының статистика бүлегә, Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре

	палатасы, Теләче муниципаль районы ДКУ, ЦЗН кече һәм урта эшкуарлык субъектлары; Теләче муниципаль районында авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе, авыл жирлекләре башкарма комитетлары										
Муниципаль Программаны финанслау чыганакалары, шул исәптән еллар буенча	<p>Финанслауның гомуми күләме 6600 мең сум.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>2019 ел</th> <th>2020 ел</th> <th>2021 ел</th> <th>2022 ел</th> <th>2023 ел</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1800</td> <td>1200</td> <td>1200</td> <td>1200</td> <td>1200</td> </tr> </tbody> </table> <p>Искәрмә: финанслау күләмнәре фараз характерында һәм муниципаль бюджет мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш.</p>	2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел	1800	1200	1200	1200	1200
2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел							
1800	1200	1200	1200	1200							
Программаның үтәлешен контрольдә тоту	Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты Житәкчесе										
Муниципаль программаны гамәлгә ашыруның төп нәтижеләре	<p>Программаны тулысынча тормышка ашыру 2023 ел ахырына түбәндәге нәтижеләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары санын 432 берәмлеккә кадәр арттыру; - районның ТТПында кече һәм урта эшкуарлык өлешен 48 %ка кадәр арттыру; - КУЭ өлкәсендә эшләүче хезмәткәрләрнең уртача санын 2200 берәмлеккә кадәр арттыру; - легальләштерелгән үз-үзенә хезмәт итүче гражданның санын 70 кадәр арттыру. 										

2. Кереш

2.1. Терминнар, билгеләмәләр һәм кулланыла торган кыскартылмалар

Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары-юридик затларның бердәм дәүләт реестрына кертелгән кулланучылар кооперативлары һәм коммерция оешмалары (дәүләт һәм муниципаль унитар предприятиеләрдән тыш), шулай ук шәхси эшкуарларның бердәм дәүләт реестрына кертелгән һәм юридик зат оештырмыйча эшкуарлык эшчәнлеген алып баручы физик затлар, Теләче муниципаль районы территориясендә теркәлгән һәм эшчәнлек алып баручы крестьян (фермер) хужалыклары һәм тиешле түбәндәге шартларга ия физик затлар:

1) юридик затлар өчен – Россия Федерациясенен, Россия Федерациясе субъектларының, муниципаль берәмлекләренен, чит ил юридик затларының, чит ил гражданның, ижтимагый һәм дини оешмаларның (берләшмәләренен), хәйрия һәм башка фондларның Күрсәтелгән юридик затларның устав (пай фондындагы) капиталында (акционерлык инвестиция фондлары һәм ябык пай инвестиция фондлары активларыннан тыш) катнашуының гомуми өлеше егерме биш проценттан артмаска тиеш (акционерлык инвестиция фондлары һәм ябык пай инвестиция фондлары активларыннан тыш), кече һәм урта эшкуарлык субъектлары булмаган бер яисә берничә юридик затларныкы булган катнашуының;

2) алдагы календарь ел өчен хезмәткәрләрнең уртача саны кече һәм урта эшкуарлыкның һәр категориясе өчен хезмәткәрләрнең уртача санының түбәндәге чик күрсәткечләреннән артмаска тиеш:

а) урта предприятиеләр өчен кертеп, 101 кешедән 250 кешегә кадәр;

б) кече предприятиеләр өчен 100 кешегә кадәр;

в) кече предприятиеләр арасында микропредприятиеләр аерылып тора - 15 кешегә кадәр;

3) өстәлгән бәягә салым исәпләмичә товарларны (эшләрне, хезмәт күрсәтүләрне) реализацияләүдән кәргән табыш яисә активларның баланс бәясе (төп чараларның һәм матди булмаган активларның калган бәясе) алдагы календарь ел өчен кече һәм урта эшкуарлык субъектларының һәр категориясе өчен Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнгән чик күрсәткечләрдән артмаска тиеш.

Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм итү – Россия Федерациясе дөүләт хакимияте органнары, Россия Федерациясе субъектларының дөүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары эшчәнлегә һәм кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм инфраструктурасының эшләве, ул кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерүнең федераль программаларында, кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерүнең төбәк программаларында һәм кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерүнең муниципаль программаларында каралган чараларны гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән.

Административ киртәләр-дөүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары, контрольлек итүче (күзәтчелек) оешмалар һәм юридик затлар тарафыннан башкарыла торган законнарны бозучы гамәлләр, шулай ук хужалык эшчәнлегә өлкәсендә өстәмә һәм катлауландыручы процедуралар тудыра торган гамәлләр.

Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм инфраструктурасы – товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерүнең федераль программаларын, кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерүнең төбәк программаларын, кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерүнең муниципаль программаларын гамәлгә ашырганда дөүләт һәм муниципаль ихтыяжлар өчен заказлар урнаштыру максатларында оештырыла, үз эшчәнлекләрен гамәлгә ашыручы яки тәэмин итүче (башкаручы, подрядчы) коммерциячел булмаган оешмалар системасы.

Процент ставкасын субсидияләү-коммерция банклары һәм лизинг компанияләре кредитлары буенча жәлеп ителгән кече һәм урта эшкуарлык субъектлары тарафыннан түләнгән процентлар буенча түләнгән чыгымнарның бер өлешен акчалата компенсацияләү.

Текстта түбәндәге кыскартылмалар кулланыла:

КУЭ-кече һәм урта эшмәкәрлек;

КУЭС - кече һәм урта эшкуарлык субъектлары;

КЭ - кече эшкуарлык;

УЭ - урта эшкуарлык;

Ижтимагый совет-кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм һәм аны үстерү мәсьәләләре буенча Ижтимагый Совет;

Программа - Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының кече һәм урта эшкуарлыгын үстерү программасы;

ШЭ-юридик зат оештырмыйча гына эшмәкәрлек белән шөгыльләнүче шәхси эшмәкәрләр;

К(Ф)Х-крестьян (фермер) хужалыклары;

ШЯХ- Шәхси ярдәмче хужалыклар;

ТТП-тулай территорияль продукт;

ММЧ-массакуләм мәгълүмат чаралары;

АСК-Агросәнэгать комплексы;

ТСП - «Теләче» сәнэгать паркы;

АХКК-авыл хужалыгы кулланучылар кооперативы;

АХЖ-авыл хужалыгы жирләре;

Инвестиция советы-Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы башлыгы каршындагы Ижтимагый Инвестицион Совет;

ТМР -Теләче муниципаль районы;

ЖҮО-жирле үзидарә органнары;

БК-Башкарма комитет;

ТҮһИЭ-территорияль үсеш һәм инвестиция эшчәнлеге бүлеге;

ЖМУ-Үзәк-дәүләт казна учреждениесе «Теләче муниципаль районы халыкны эш белән тәмин итү үзәге»;

АЖ-Авыл жирлеге;

ЖММП-ТР Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының Жир һәм мөлкәт мөнәсәбәтләре палатасы;

ГТХМ-муниципаль шәхси партнерлык;

АХАТИ-Татарстан Республикасының Теләче районы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.

2.2. Программаны эшләү өчен нигез булып түбәндәге норматив-хокукий актлар тора:

1. «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы Федераль закон.

2. «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принципнары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон.

3. «Татарстан Республикасында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2010 елның 21 гыйнварындагы 7-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законна.

4. «2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү стратегиясе һәм аны гамәлгә ашыру чаралары планы («юл картасы») турында» Россия Федерациясе Хөкүмәтенәң 2016 елның 2 июнендәге 1083-р номерлы боерыгы

2.3. Кече һәм урта эшқуарлыкка ярдәм итү һәм аны үстерү принциплары:

1. Системалылык: кече һәм урта бизнес субъектларына һәм Теләче муниципаль районы үсешенә комплекслы инвестицион планының башка чараларына ярдәм итү буенча чараларның функциональ үзара бәйлеләген һәм үзара багланышын тәмин итү.

2. Конкурслылык: муниципаль ярдәм алганда КУЭ субъектлары өчен тигез мөмкинлекләр тәмин итү.

3. Концентрация: район үсешенә стратегик юнәлешләрәнгә туры килә торган проектларга өстенлек бирү.

4. Паритетлык: КУЭ субъектлары тарафыннан финанслашу мөмкинлегә булган проектларга өстенлек бирү.

5. Ачыклык: КУЭ субъектларын яклау системасы чараларының ачыклығы.

6. Нәтижәлелек: алга таба финанслау бары тик үз нәтижәлеләген күрсәткән проектлар гына ала.

3. Программаның гомуми өлеше

3.1. Программаның максатлары һәм бурычлары

Муниципаль программаның максатлары:

Кече һәм урта эшқуарлыкның нәтижәле эшләве һәм үсеше өчен шартлар тудыру, шулай ук аның Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының социаль-икътисады үсеше бурычларын хәл итүгә кергән өлешен арттыру, тулаем территориаль продуктта кече һәм урта эшқуарлык өлешен 2023 елда 48 %ка кадәр үстерү белән.

Муниципаль программаның бурычлары:

1. Уңайлы эшлекле климат тәмин итү.

2. Кулланучылар кооперациясен үстерү.

3. Эшқуарлык субъектларының финанс ресурсларыннан, шул исәптән бюджеттан тыш акчаларны жәлеп итү аша, файдалана алуын киңәйтү.

4. Эшмәкәрлек субъектларына финанс-мөлкәт, оештыру-методик ярдәм, мәгълүмати-консультация ярдәме күрсәтү.

5. Кече һәм урта бизнесны үстерү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм үстерү.

6. Кече һәм урта бизнесны үстерүнең өстенлекле юнәлешләрәнгә ярдәм.

7. Халыкның үзмәшгульләген үстерү, шулай ук эшсез халыкны кече һәм урта бизнес өлкәсенә жәлеп итү өчен өстәмә стимуллар булдыру.

8. Социаль жаваплылыкны һәм кече һәм урта бизнесның нәтижәлеләген арттыру.

Программаны гамәлгә ашыруны бәяләү күрсәткечләре түбәндәгеләр:

3.2. Теләче муниципаль районында агымдагы вазгыятькә анализ ясау, КУЭ үсеше проблемаларын бәяләү.

Кече һәм урта предприятиеләр Теләче муниципаль районы икътисадында мөһим роль уйный. Кече предприятиеләр мобильләр һәм

керемнәре югарырак булган икътисадта куышларны тиз тутырлар, бу район икътисадында тоткарлык ясау өчен кирәкле түләү сәләтенә ихтыяж белән тизрәк туенуны тәмин итә. Ел саен районның ТТП структурасында КУЭ өлеше үсә һәм 2017 ел нәтижәләре буенча 44,3% тәшкил итә.

2015-2017 елларда ВТП да КУЭ өлеше, %

2015ел.	2016ел.	2017ел.
41,5	43,3	44,3

Соңгы 6 елда районның тотрыклы үсеш динамикасы күзәтелә һәм максатчан сәясәт нәтижәсендә эшмәкәрлекне үстерү һәм уңайлы инвестицион климат булдыру мәсьәләсендә сизелерлек нәтижәләргә ирешелде. 2018 елда республика эшмәкәрләрен сораштыру нәтижәләре буенча Теләче районы эшлекле активлык индексы буенча муниципаль берәмлекләр рейтингында 2 урынны һәм кәефләр индексы буенча 5 урынны алды.

01.07.2018 елга кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары саны 407 берәмлек тәшкил иткән, шуларның 251 шәхси эшкуар.

Хисап чоры ахырына КУЭС саны

Күрсәткеч	2014ел.	2015ел.	2016ел.	2017ел.	30.06.18 ел.
Шәхси эшмәкәрләр	219	251	244	248	251
Юридик затлар (КЭ)	127	127	127	150	156
Юридик затлар (УЭ)	4	4	4	5	3
Барлығы:	350	382	375	403	410

Теләче муниципаль районы территориясендә яшәүче гражданнар санына КУЭС санының мөнәсәбәте Теләче муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлек өлкәсенәң житәрлек үсеш алуын күрсәтә һәм 1000 кешегә 29,4 берәмлек тәшкил итә (республика рейтингында 14 урын, ТР буенча 1000 кешегә 43,98 берәмлек).

КУЭ нигездә сәүдә (27,5%), АСК(24,3%) һәм сәнәгать (14,7%) өлкәләрендә тәкъдим ителгән.

КУЭ ның тармак структурасы 01.01.2018 ел

Тармак	Саны, (бер.)	Өлеш (%)
Авыл хужалыгы, ау һәм урман хужалыгы	99	24,3
Эшкәртү житештерүе, электр энергиясе, газ, су житештерү һәм бүлү	60	14,7
Строительство	38	9,3
Күпләп һәм ваклап сату; автотранспорт чараларын ремонтлау, жәмәгать туклануы	111	27,5
Финанс эшчәнлегә, күчемсез милек белән операцияләр	28	6,8
Башкалар	71	17,4
Барлығы:	407	100

Шул ук вакытта, 2018 елда Теләче муниципаль районында КУЭС хезмәткәрләренә уртача саны 1,7% ка кимеде һәм 2018 елның 1 июленә 2091 кеше тәшкил итте, бу 2018 елгы футбол буенча дөнья чемпионатын уздыру өчен спорт объектларында төзелешнең тарауы белән аңлатыла, анда Теләче төзелеш компанияләре эшләгән.

КУЭ да эшләүче хезмәткәрләренә уртача саны, кеше

	2014ел.	2015ел.	2016ел.	2017ел.	2 кв. 2018 ел
КЭ	1546	1439	1594	1416	1 375
УЭ	806	545	512	698	716
КУЭ буенча барлыгы	2 352	1 984	2 106	2 114	2 091

КУЭ предприятиеләрендә уртача айлык хезмәт хакы 2018 елның 11 яртыеллыгы нәтижеләре буенча 22 575 сум тәшкил итте, бу район буенча уртача алганда 3031 сумга (25606 сум) кимрәк.

Уртача айлык хезмәт хакы, сум.

	2014ел.	2015ел.	2016ел.	2017ел.	2 кв. 2018 ел
КЭ	22 569	20 984	19 239	20 130	20 247
УЭ	22 138	20 704	25 169	23 273	27 047
КУЭ	22 421	20 907	20 681	21 168	22 575

Теләче районы - авыл хужалыгы (2017 елда ТТПда агросәнәгать комплексы өлеше - 29%) һәм район икътисадын диверсификацияләү максатларында сәнәгатьне үстерү өчен шартлар тудырыла. 2012 елда «Теләче» сәнәгать паркы, 2015 елда «Максат» агросәнәгать паркы төзелде.

Кече һәм урта эшмәкәрлек үсеше өчен инфраструктура төзегәндә эшқуарлыкны популярлаштыру, халыкны продукт булдыру һәм табыш алу процессына жәлеп итү мөһим фактор булып кала 11.04.2014 елда Теләче районында Эшмәкәрләр ижтимагый советы төзелде. Ел саен ул 4-5 утырыш уздыра, анда дәүләт һәм муниципаль хакимият органнары белән хезмәттәшлек мәсьәләләре турында фикер алышалар, КУЭ өчен чаралар эшләнә.

Соңгы елларда Теләче муниципаль районы икътисады структурасында кече һәм урта эшқуарлык секторы үсешенә тотрыклы динамикасына карамастан, бу өлкәне алга таба үстерү өчен шактый көчле факторларны тоткарлый торган факторларның берсе булып тора:

1. Эшқуарлык субъектларына югары салым йөкләнеше;
2. Банк кредитлары буенча югары процентлар;
3. Энергия чыганаclarында югары тарифлар;
4. Хезмәтнең түбән житештерүчәнлеге;
5. Тар тармаклы белгечләрнең житмәве;
6. Сәүдә челтәренә чыгуның катлаулылыгы;
7. Тышкы базарларга чыгу;
8. Салым законнарын даими үзгәртү;

9. Дәүләт ярдәме чаралары турында КУЭС житәрлек дәрәжәдә хәбәрдар булмавы.

3.3. Икътисадның төрле секторларында КУЭ үсеше

Район халкының тормыш-көнкүрешен яхшыртуга юнәлдерелгән тотрыклы икътисади үсешне тәмин итү максатыннан, эшмәкәрлек эшчәнлегенә өстенлекле төрләре билгеләнде:

- сәнәгать;
- авыл хужалыгы.

3.3.1 КУЭ өлкәсендә сәнәгать үсеше

Районда сәнәгать житәрлек дәрәжәдә үсмәгән. 2017 ел нәтижеләре буенча сәнәгать өлешенә ТТПның 17,7%ы туры килә. Бу өлкәдә КУЭС саны өлеше 14,7% тәшкил итә. Икътисадның бу тармагы 2012 елда «Теләче» сәнәгать паркын төзегәннән соң үсеш импульсын алды (3.6.1 бүлегендә ТСП турында жентекләп). Шул ук вакытта районда житештерү масштабларын экренләп арттыра, продукция ассортиментын монтажлау буенча үз хезмәтләрен тәкъдим итә торган «гараж» һәм микро-производстволар үсеш ала. Уңышлы мисаллар: «Теләче корыч профильләр» ЖЧЖ (профнастил житештерү), И.И. Закизянов-И.И. (рабица челтәрен житештерү), ИП Н.Х. Ахваров, ИП А.Х. Ахваров, И.П. Гайнетдинов З.Ф., ИП Галләмов С.Х.

Мондый проектларны бизнес һәм хакимиятнең үзара тыгыз хезмәттәшлеге нәтижәсендә генә арттырырга мөмкин, ягъни ЖҮИО эшқуарлар белән очрашырга, үсеш перспективалары турында фикер алышырга, алга таба үсеш сценариен «кул көче белән» эшләп чыгарырга һәм «Бердәм тәрәзә»режимында ярдәм итәргә тиеш. Районда сәнәгать майданчыкларына резидентларны жәлеп итү һәм сәнәгать майданчыкларыннан читтә яңа КУЭС барлыкка килү хисабына сәнәгатьтә эшләрчә КУЭС үсеше планлаштырыла:

Сәнәгатьтәге КУЭС саны арту фаразы, берәмлек.

2018 ел	2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
61	62	63	64	65	66

3.3.2 КУЭ, шәхси ярдәмче хужалык өлкәсендә авыл хужалыгын үстерү.

Теләче муниципаль районы территориясендә теркәлгән һәм эшқуарлык эшчәнлеген алып баручы хужалык субъектлары агросәнәгать комплексы өлкәсендә КУЭ субъектларына карый. Моннан тыш, авыл хужалыгы продукциясен житештерүдә шәхси хужалыклар да шактый өлеш кертә. Авыл хужалыгы предприятиеләре мөгезле эре терлек үрчетү (сөт юнәлеше), бөртекле һәм азык культуралары үстерү белән шөгыйльләнәләр. КФХ, күбрәк мобиль, мөгезле эре терлек, сарык үрчетү белән дә, жиләк-жимеш культуралары үстерү белән дә шөгыйльләнәләр.

2019 елның 1 гыйнварына авыл хужалыгы продукциясе житештерүдә катнашу:

Предприятие исеме	Төп эшчәнлек юнәлеше	Эшкәртелә	Баш саны		Ит житештерү	Сөт житеште
			Мөгез	шул		

		торган СХУ мәйдан ы (га)	ле эре терле к- барлы гы	исәптән сыерлар	(т.)	рү (т).
«Агролак» ЖЧЖ	үсемлекчелек һәм терлекчелек	4699	831	380	181	2461
«Алан» ЖЧЖ	үсемлекчелек һәм терлекчелек	5598	1567	620	379	4276
«Абди» ЖЧЖ	үсемлекчелек	4067	0	0	0	0
«Тюлячи-Агро» ЖЧЖ	үсемлекчелек һәм терлекчелек	23459	5571	2131	1185	9642
«Тан» ЖЧЖ	үсемлекчелек һәм терлекчелек	2808	576	240	106.5	1370
«Игенче» ЖЧЖ	үсемлекчелек һәм терлекчелек	3918	1124	440	225,6	2223,4
«Белое озеро» ЖЧЖ	үсемлекчелек һәм терлекчелек	2974	0	0	10.3	157,9
«Теләчагрохим сервис П/ч» ЖЧЖ	үсемлекчелек	1442	0	0	0	0
К (Ф)Х	үсемлекчелек һәм терлекчелек	5175	751	395	202	2670
Барлыгы:	х	58054	10348	4206	2877	22760

Дәүләт ярдәме чараларын кулланып, авыл хужалыгы тармагын үстерү Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы тарафыннан тәэмин ителә. Министрлык белән хезмәттәшлектә зур тәҗрибәгә ия авыл хужалыгы предприятиеләре, матди-техник база, кадрлар белән тәэмин итү һәм әйләнештәге акчалар, фермер сыйныфына караганда, ЖЧИО игътибарын азрак таләп итә. Шуна күрә программада авылда кече хужалыкларны үстерүгә төп игътибар бирелә.

Теләче районында 2011 елдан башлап фермер хәрәкәте актив үсә башлады. Фермерларның дәүләт һәм муниципаль программаларда катнашуы нәтижәсендә әлеге сектор күрсәткечләре прогрессив үсеш тенденциясенә ия.

Крестьян-фермер хужалыгының 2012-2018 еллардагы үсеше.

Күрсәткечләр	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
КФХ саны, берәм.	28	34	37	42	43	45	52
Эре мөгезле терлекләр саны, баш.	273	351	536	720	820	895	989

Сарыклар, баш.	659	856	1077	1144	1272	1365	1147
Сөт житештерү, тонна	306	819	1124	1692,6	1977,5	2418,8	2577,8
Ит житештерү, тонна	74	100	131	169,9	170	204,4	170,5
Районның агросәнәгать комплексында сөт житештерүдә КФХ өлеше, %	2	5	5	7,2	8,9	10,5	10,5
Продукция сатудан кергән табыш, мең сум.	10987	20531	31590	38865	49009	68758	73637
Ялланган хезмәткәрләр саны, кеше	28	34	39	44	49	68	78

2011-2018 елларда үсешкә 53 крестьян (фермер) хужалыгы дәүләт ярдәме алды, шул исәптән «Гаилә фермалары» программасы буенча - 30, «Яшь фермер» программасы буенча - 23 КФХ башлыгы. Терлекчелек фермаларына бару юллары 37 млн. сумнан артык төзелде, 4 фермер 6,5 млн. сумлык таналар сатып алуға муниципаль ярдәм алды.

2011-2018 еллар өчен К(Ф) Х үсешенә юнәлдерелгән дәүләт һәм муниципаль ярдәм чаралары

Күрсәткечләр	үлч. бер.	Барлыгы	Еллар							
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
"Яшь фермер"	КФХ саны	23	0	7	2	2	2	5	1	4
	мең сум.	35,2	0	9,8	2,77	2,9	2,1	7,5	3	7,5
"Гаилә фермасы"	КФХ саны	30	14	3	1	1	2	0	4	5
	мең сум.	80,9	9	1,2	0,2	1,5	6,9	0	23,58	38,51
"Гаилә фермаларына керү юллары"	мең сум.	37,1	3	13	3	7,7	10	0	0	0
"Нәселле таналар сатып алу"	мең сум.	6,5	0	0,9	0	2,8	0,46	2,4	0	0

Фермерлык популярлаша бара: шәһәр халкы авыл хужалыгы бизнесы белән шөгылләнү өчен авылга күчеп китә һәм елдан-ел авыл хужалыгы житештерүенә яңа юнәлешләре барлыкка килә.

2019 елның 1 гыйнварына эшчәнлек төрләре буенча фермерлык структурасы:

Эшчәнлек төре	КФХ саны	Әйләнеш, мең сум.	Ялланган хезмәткәрләр	КФХ үсешенә	Үз акчалары, мең сум.
---------------	----------	-------------------	-----------------------	-------------	-----------------------

			саны, кеше	грантлар суммасы, мен сум.	
Сөтчелек	18	42,4	39	82209,6	32883,0
Мөгезле эре терлек симертү	3	24,8	5	7509,0	3004,0
Сарыкчылык	6	5,4	4	5500,0	2200,0
Атчылык	1	0	0	1000,0	400,0
Кошчылык	3	4,5	5	7181,0	2872,0
Яшелчәчелек	2	8,4	2	3000,0	300,0
Жиләк үстерү	3	0	4	4000,0	400,0
Куянчылык	1	0	0	1500,0	150,0
Үсемлекчелек	15	27,2	14	4612,0	950,2
Барлыгы:	52	112,7	73	116511,6	43159,2

К(Ф)Х ның алга таба үсеше, дәүләт һәм муниципаль ярдәм чараларын кулланып, ТР Авыл хужалыгы министрлыгы линиясе буенча грантлар алган гамәлдәге субъектлар исәбенә планлаштырыла. КФХ үстерүнең планлаштырыла торган күрсәткечләре түбәндәге таблицада күрсәтелгән:

Күрсәткечләр	2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
КФХ саны, берәм.	54	56	58	60	62

Шул ук вакытта, зур дәүләт ярдәме белән фермерлар үз бизнес-проектларының рентабельлеген исәпләмиләр, Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы белән субсидия турындагы килешү нигезендә хисап бирү буенча хезмәттәшлек итәләр, бу фермерларның бөлгенлеккә төшүенә һәм дәүләт акчаларын бюджетка кире кайтаруга китерергә мөмкин. Мондый нәтижәләргә ирешмәс өчен гамәлдәге чаралар түбәндәгеләрдән гыйбарәт: КФХны дәүләт теркәвенә алганчы фермер бизнес-проектларын комиссия тарафыннан карау, субсидия алган КФХ эшчәнлегенә квартал саен анализ ясау, субсидия турындагы шартнамә гамәлдә булган вакытта.

К(Ф)Х үсешенә алшарты-шәхси ярдәмче хужалыкларда житештерүне арттыру. Район халкы нигездә сөт һәм ит юнәлешендәге эре мөгезле терлек, кошчылык һәм бәрәңге үстерү белән мәшгуль.

2013 елда муниципалитет тарафыннан өч һәм аннан күбрәк сыер асраучы шәхси ярдәмче хужалык башлыкларына саву аппаратлары алу чыгымнарын субсидияләү программасы кабул ителгән иде. 5 ел эчендә район бюджетыннан әлеге программа буенча алынган өстәмә керемнәрдән 4,8 млн. сум бүлеп бирелгән. Бу программаны тормышка ашыру икътисадның бу секторында сыерларның баш саны арту тенденциясен дә тәэмин итте.

Шәхси ярдәмче хужалыкларда сөт терлекчелеген үстерү

Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлеге	2014ел.	2015ел.	2016ел.	2017ел.	2018ел.
ЭМГ	баш.	5331	5469	5797	6110	6549
шул исәптән сыерлар	баш.	1872	1925	1927	2168	2134

1 мөгезле эре терлеккә ишегалды тыгызлыгы	баш.	1,3	1,3	1,4	1,4	1,5
1 сыерга ишегалдына тыгызлыгы	баш.	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Муниципаль программаны тормышка ашыру	Бирелгән саву аппаратлары саны (шт.)	60	17	61	37	-
	мең сум.	1037,0	306,0	1128,5	700,0	-

Район халкының 2018 елда саву аппаратларын сатып алу чыгымнарын субсидияләү буенча муниципаль программада катнашырга теләге булган очракта, әлегә муниципаль программаны финанслау ТР Финанс министрлыгы белән килештерелмәгән, шул ук вакытта программаны тормышка ашыруны алдагы елларда район бюджеты хисабына дәвам итү планлаштырыла.

Шәхси ярдәмче хужалыкларда сөт терлекчелеген үстерүне тоткарлаучы төп фактор-сөткә бәя, кагыйдә буларак, жәйге чорда кискен кими. 2017 елга кадәр хәл тагын да кискенләште: бәяләр районның торақ пунктлары буенча да артты, өстәвенә, районда 15ләп сөт жыючы сөт жыя. 2017 елдан сөт жыючылар арасында бөтен районга бердәм бәя турында килешүгә ирешелде.

2015 елдан башлап Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы тарафыннан шәхси хужалыкларны үстерүгә юнәлдерелгән дәүләт ярдәме программалары гамәлгә ашырыла.

2019 елда һәм алдагы елларда авыл хужалыгы министрлыгы тарафыннан шәхси хужалыкларны үстерү программасын гамәлгә ашыруны дәвам итү планлаштырыла, шуңа бәйле рәвештә, ЖЧИО төп бурычы-халыкны әлегә программаларда катнашуға максималь рәвештә жәлеп итү. Моннан тыш, Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы патронажы астында үткәрелә торган шәһәр ярминкәләрендә үз продукцияләрен сату мөмкинлегеннән дә файдаланырга кирәк.

Шәхси ярдәмче хужалыкларны үстерүнең тагын бер нәтижәле факторы булып гражданнарны кооперациягә жәлеп итү, житештерелгән продукцияне тагын да отышлырак сату һәм житештерү чыгымнарын киметү тора. Аерым алганда, матди-техник база булган очракта, Үзәк авылында («ОШМА» СССПК) яшелчә саклау һәм эшкәртү өчен орлык материалы һәм ашламалар китерүдән алып, шәхси ярдәмче хужалыкларга чыкканчы кооперация процессында катнашучылар арасында кооперация элементләре системасын эшләргә кирәк. *(Тулйрак авыл хужалыгы кулланучылар кооперациясе турында программаның 3.7 бүлегендә).*

3.4. Кулланучылар базарын үстерү

Кулланучылар базары Теләче районы икътисадының зур өлеше булып тора. Аның төп бурычлары:

- кулланучылар товарларына һәм хезмәт күрсәтүләренә халыкның ихтияжын канәгатьләндерү өчен шартлар тудыру;

- аларны күрсәтүнең сыйфатын һәм куркынычсызлыгын тәмин итү, районның бөтен территориясендә товарлар һәм хезмәт күрсәтүләрнең территорияль яктан һәркем файдалана алырлык булуы.

Теләче районның кулланучылар базары шактый үсеш алган. Икътисадның бу секторы район житәкчелеге тарафыннан зур катнашлык таләп итми, чөнки бу эшмәкәрләр өчен кирәкле эшчәнлек өлкәсе. Сәүдә мәйданнарының үсеше кулланучылар базары үсешенә турыдан-туры уңай йогынты ясый:

Сәүдә мәйданы

Ел	үлч.бер.	2014ел.	2015ел.	2016ел.	2017ел.	2018ел.
Барлыгы	кв. м.	7301	7928	8956	9712	10248,9
1 кешегә	кв. м.	0,52	0,56	0,64	0,70	0,74
Халык	кеше	14104	14048	14018	13949	13902

Кулланучылар базары республиканың башка базарларына турыдан-туры бәйлә, акчалата керемгә, халыкның түләү сәләтенә йогынты ясый, товар-акчалата мөнәсәбәтләрне жайга сала, илебез товарларының һәм бөтен базар механизмының конкурентлылык сәләтенә ярдәм итә. Шуңа күрә кулланучылар базарын нәтижәле үстерү проблемасы, аны жайга салу өстенлекле урыннарның берсе булырга тиеш.

Кулланучылар базары өлкәсендә КУЭ субъектлары саны, бер.

2014ел.	2015ел.	2016ел.	2017ел.	2018ел.
117	98	113	111	111

Хәзерге вакытта ваклап сату базары өчен хас түбәндәге параметрлары:

- халыкның сатып алу сәләте кимү;
- товарларга сатып алу ихтыяжы үсеше акрынаю һәм конкуренция кискенләшүе;
- товарларга хезмәт күрсәтү һәм аларның сыйфатына карата куллану таләпләре һәм таләпләре дәрәжәсен арттыру;
- тармакның табышлылыгын киметү;
- ваклап сатуның гомуми әйләнешендә оештырылган сәүдә өлешен арттыру.

Челтәрле ваклап сату элеккегечә үк тармактагы өстенлекле урынны күрсәтә.

Район житәкчелеге өчен төп бурычларның берсе-жирле КУЭ субъектларын яклау һәм сәламәт көндәшлекне тәмин итү.

Бу максатларда район житәкчелеге тарафыннан түбәндәге гамәлләр башкарылачак:

1. Квартал саен район эшмәкәрләр советы утырышлары уздырыла. Утырышларда әлеге тармак вәкилләре үзләренә проблемалы нокталарын әйтә алачак һәм фикер алышу ысулы белән район житәкчелеге теге яки бу проблемаларны хәл итүдә ярдәм күрсәтәчәк.

2. Ярдәм чаралары һәм закон базасында мәгълүмати-аналитик ярдәм күрсәтү.

3. Теләче муниципаль районының рәсми сайтында «Эшмәкәрлек һәм эшлекле активлык» бүлегендә мәғлүматны яңарту.

4. Федераль миграция хезмәте белән берлектә челтәр кибетләренән эшчәнлегенә жирле эшқуарларның конкурентлыкка сәләтлелеген яклау максатында мониторинг ясарга.

5. Сатып алуыларга хезмәт күрсәтү культураны арттыру максатында КУЭС караган сәүдә объектлары арасында төрле конкурслар үткөрү.

Ирешәчәк максатчан күрсәткечләр:

	2018ел	2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
Кулланучылар базары өлкәсендә эшләнүче КУЭС саны	111	112	113	114	115	116

3.5. Яшьләр арасында эшмәкәрлекне үстерү

Яшьләр-тормышның теләсе нинди үзгәрешләренә тиз җавап бирүче һәм аларның файдалы якларын нәтиҗәле кабул итүче жәмгыятьнең иң актив өлеше. Шуңа күрә яшьләрнең, башка яшь төркемнәренә караганда, зуррак потенциалга һәм эшқуарлык эшчәнлегенә сәләткә ия булуы турында әйтергә мөмкин.

Яшьләр эшқуарлығы-ул бик катлаулы сектор, ул район җитәкчелеге тарафыннан аеруча җитди игътибар таләп итә. Аның дәрәҗәс төзелгән, максатчан ярдәмә районда кече эшмәкәрлекне үстерүне тәмин итәчәк, бу, үз чиратында, икътисади үсешкә, инвестицион жәлеп итүчәнлекне арттыруга китерәчәк. Әмма яшьләр предприятиеләре төзү юлында зур кыенлыктарга юлыга. Бу проблемалар предприятиеләрне булдырудагы финанскыенлыктары белән дә, яшьләрнең тиешле дәрәҗәдә белем алмавы белән дә бәйле. Монда яшь кешеләр кулында башлангыч капитал булмау, үз эшчәнлекләренән дәвамлылығы һәм тәҗрибәнән җитәрлек булмавы аркасында икътисади һәм җитештерү элементләренән чикләнү яки булмау керә. Бу һәм башка проблемалар аларны яшьләр эшқуарлығына дәүләт ярдәмә юлы белән хәл итүне таләп итә.

Хәбәрдарлык, белем һәм тәҗрибә булмау сәбәпле, бу өлкәдә төрле белем бирү чаралары, практикалар белән очрашулар үткөрү таләп ителә. Бу чараларның барысы да яшьләрнең эшқуарлыкны, бизнесны үзләренә кулай булмаган эшчәнлек өлкәсе буларак кабул итүдән туктавына ярдәм итәчәк.

Яшьләр арасында эшмәкәрлек эшчәнлеген популярлаштыру һәм аңа ихтыяҗ тудыру өчен планлаштырыла:

1. Теләче районы мәктәпләрендә эшмәкәрләр катнашында ел саен 2 мәртәбә 8-11 сыйныф укучылары арасында түгәрәк өстәлләр үткөрергә.

2. Әлеге өлкә белән елына 1 тапкыр кызыксыну өчен сәнәгать объектларында укучылар өчен экскурсияләр оештырырга.

3. Эш башлаучы эшкуарларга гамэлдэге ярдэм чаралары һәм закон базасында аналитик-методик ярдэм күрсәтү.

3.6. Сәнэгать майданчыкларын үстерү һәм резидентларны жәлеп итү

Индустриаль парклар - Россия өчен чагыштырмача яңа һәм бик популяр тема.

Индустриаль парк - сәнэгать майданчыгы, анда бер яки төрле тармактардан берничә бәйсез предприятие эшчәнлек алып бара. Мондый парк яңа предприятиеләрне урнаштыру өчен махсус оештырылган, аларны резидентлар дип атыйлар. Бердәм оператор парк белән идарә итә - махсус идарәче компания.

Бүген индустриаль парк-кече һәм урта бизнесны үстерү өчен зур ярдәм. Ни өчен бу отышлы: парк резидентлары экономия хисабына көндәшлек көрәшкәндә жиңәләр. Аларга үз куәтләрен төзөргә кирәкми, синергия һәм масштаб эффекты ярдәмендә капитал сыешлы инфраструктураны тотарга һәм кирәкле хезмәтләр өчен арзанрак түләргә кирәк. Ө район өстәмә эш урыннары һәм бюджетка керемнәр ала.

3.6.1. «Теләче» сәнэгать паркы

2012 елда Теләче муниципаль районы территориясендә гомуми майданы 34,4 га булган сәнэгать паркы булдырылды. 2014 елда сәнэгать паркының идарә компаниясе республика житәкчелеге ярдәме белән сәнэгать паркының инженерлык инфраструктурасы объектларын төзүгә 200 млн. сум күләмендә федераль субсидия алды. Бүгенге көндә инвесторларны жәлеп итү һәм индустриаль парк территориясендә производстволарны эшләтеп жибәрү өчен уңайлы шартлар тудыру буенча зур эш башкарылды.

«Теләче» сәнэгать паркының ресурс потенциалы

Күрсәткеч атамасы	Үлчәү берәмлеге	Барлыгы	Ирекле
Файдалы жир майданы	га	27	9
Житештерү һәм склад бүлмәләренен майданы	кв. м.	19450	1260
Электр энергиясе	кВт/сәг	13,2	10,8
Газ	млн. куб.м/ел	3,0	1,0
Вода	куб.м/сут.	270	180

«Теләче» сәнэгать паркының төп күрсәткечләре

Күрсәткеч	2014ел.	2015ел.	2016ел.	2017ел.	Көтелгән нәтжәләр 2018 ел
Гамәлдәге резидентлар саны, бер.	8	8	8	8	9
Хезмәткәрләр саны, бер.	147	185	160	227	280
Резидентлар әйләнеше, млн. сум	57,9	206,5	358,3	832,9	1250

Бюджеттан тыш фондлар һәм дәүләт фондларына түләүләр, млн. сум	6,1	5,37	12,49	69	100
Биналарның мәйданы, кв. м.	6892	7577	14864	14864	19480

**Гамәлдәге резидентлар һәм төп күрсәткечләр буенча
01.01.2019 елга**

№ т/б	Резидент исеме	Житештерүне башлау елы	Инвестицияләр күләме, млн. сум чор эчендә	2018 елда хезмәткәрләрнең исемлек буенча уртача саны, кеше.
1.	«Кряж» ЖЧЖ	2012	29	17
2.	«Авангард-Строй» ЖЧЖ	2014	47	58
3.	«ЛМР-Пласт» ЖЧЖ	2014	570	160
4.	«Полигран» ЖЧЖ	2015	14	6
5.	«СК-Полимер» ЖЧЖ	2016	28	15
6.	«Богородские розы теплицы» ЖЧЖ	2016	27	20
7.	«Созидание» ЖЧЖ	2016	11	7
8.	«Трак» ЖЧЖ	2016	3	2
9.	«Шовел» ЖЧЖ	2018	31	2
10.	«Биссан» ЖЧЖ	2017	3	1
11.	«Фудтех» ЖЧЖ	2017	2	1

2014 елда «УК «Созидание» ЖЧЖ Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 27 августындагы 616 номерлы «Татарстан Республикасы кече һәм урта эшкуарлыкка мөлкәти ярдәм субъектларын аккредитацияләү турында» карары нигезендә сәнәгать паркын аккредитацияләү узды. 2018 елда «Индустриаль (сәнәгать) парклар һәм индустриаль (сәнәгать) паркларның идарәче компанияләре турында» Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2015 елның 4 августындагы 794 номерлы карары нигезендә Россия Федерациясе Сәнәгать һәм сәүдә министрлыгында аккредитация узды.

Идарәче компания һәм парк резидентларының салым авырлыгын киметү өчен парк территориясе ТР Теләче муниципаль районы Советы карары белән жири өчен аренда түләвеннән азат ителде.

Геосәяси вазгыять һәм социаль-икътисади үсештән алда баручы территорияләр барлыкка килү белән, кече индустриаль паркларның, шул исәптән «Теләче» сәнәгать паркының жәлеп итүчәнлегенә сизелерлек кимеде. Идарәче компания житәкчелеге район житәкчелеге белән тыгыз элемтәдә яңа резидентларны жәлеп итү өстендә эшлиләр, төрле конференцияләрдә, форумнарда паркның потенциалын презентацияләделәр.

«Теләче» сәнәгать паркы үсеше күрсәткечләре

Күрсәткеч	2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
Гамәлдәге резидентлар саны, бер.	10	11	12	13	14
Хезмәткәрләр саны, бер.	300	320	340	360	380
Резидентлар әйләнеше, млн. сум	1350	1500	1700	1900	2150
Бюджеттан тыш фондлар һәм дәүләт фондларына түләүләр, млн. сум	150	160	170	185	200
Биналарның мәйданы, кв. м.	21000	22500	24000	25500	27000

3.6.2. «Максат» агросәнәгать паркы

2015 елда авыл хужалыгы продукциясен эшкәртүне үстерү максатларында Үзәк бистәсендә дуңгызчылык комплексы базасында 9 га майданда «Максат» агросәнәгать паркы булдырылды. Парк шәхси, парк белән идарә итү «Максат-Агро»ЖЧЖ компаниясе тарафыннан башкарыла.

«Максат» Агросәнәгать паркының ресурс потенциалы

Күрсәткеч атамасы	Үлчәү берәмлеге	Барлыгы	Ирекле
Файдалы жир мәйданы	га	9	5
Житештерү һәм склад бүлмәләренен мәйданы	кв. м.	5440,3	2000
Электр энергиясе	кВт/сәг	150	80
Газ	куб. м.	-	-
Су белән тәмин итү	тәүлегенә куб.м	30	25
Парк эчендә каты өслекле юл булу	км.	2	х

Бүгенге көндә агропаркта 3 резидент бар.

«Максат» агросәнәгать паркы үсеше күрсәткечләре

Күрсәткеч	2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
Гамәлдәге резидентлар саны, бер.	4	5	5	6	7
Хезмәткәрләр саны, бер.	11	15	18	22	26
Резидентлар әйләнеше, млн. сум	0,4	0,6	0,7	0,9	1,1
Бюджеттан тыш фондлар һәм дәүләт фондларына түләүләр, млн. сум	1,1	1,5	2	2,5	3
Биналарның мәйданы, кв. м.	6000	6500	7000	7500	8000

Агропаркны үстерү өчен түбәндәге чаралар планлаштырыла:

№ т/б	Чараның атамасы	Срогы һәм вакыты	Жаваплы
1.	Агропаркның инженерлык инфраструктурасын үстерү	2019-2020	«Максат-Агро» ЖЧЖ, инвестиция советы
2.	Авыл хужалыгы кооперациясен үстерү	2019-2023	Эшмәкәрләр советы, авыл жирлеге башлыгы, ТМР БК
3.	Резидентлар жәлеп итү	2019-2023	«Максат-Агро» ЖЧЖ, ТМР БК

3.7. Авыл хужалыгында кооперацияне үстөрү

Районның авыл хужалыгы товар житештерүчеләре үз продукциясен сатудан керегән табыш сыйфатында кулланучы түли торган баянең аз өлөшөн генә ала. Россия законнары нигезендә гражданның һәм эшкүарлык эшчәнлеген субъектларын кооперацияләү процессы юридик затлар-кооперативлар төзү аша гамәлгә ашырыла. Авыл кооперациясенен барлык төрләрнен үстөрү авыл хужалыгы производствосының рентабельлеген тәмин итү, авылда эш белән тәмин итүне саклап калу, авыл халкының сатып алу сәләтен арттыру һәм, ахыр чиктә, авыл территорияләрен тотрыклы үстөрү өчен кирәкле шарт булып тора.

Теләче районында авыл хужалыгы продукциясе житештерү белән 8 авыл хужалыгы предприятиесе, 52 К(Ф)Х, 4263 шәхси ярдәмче хужалык шөгылләнә.

Авыл хужалыгы кооперациясен үстөрү өчен потенциал (01.01.19 елга мәгълүматлар буенча)

Авыл хужалыгы товар житештерүчесе категориясе	Эре мөгезле терлекләр саны, баш	Сыерларның баш саны, га	СХУ, Га	Елына сөт житештерү, т	Ит житештерү елына, т
Авыл хужалыгы предприятиесе	13369	3778	40731	19157,8	2002,1
К (Ф)Х	1064	428	3808	2600,0	1800,0
Шәхси ярдәмче хужалык	6549	2150	2378	6680,0	825,0
Барлығы	20982	6356	46917	28437,8	4627,1

Бүгенге көндә районда авыл хужалыгы продукциясен тирәнтен эшкәртү юк, ә барлык авыл хужалыгы товарлары житештерүчеләр үзләре житештергән продукцияне үзләре дә, эшкәртүчеләргә чимал өстәмәсе буларак, сату белән шөгылләнәләр.

2016 елда АХКК матди-техник базасын үстөрүгә чыгымнарны субсидияләү буенча федераль дәүләт ярдәме программасы старт алды, ә 2018 елда региональ программа гамәлгә ашырыла. Районда кооперация процессы активлашты. Югарыда күрсәтелгән программада катнашкан беренче авыл хужалыгы кооперативлары барлыкка килде.

2019 елның 1 гыйнварына АХКК исемлегенә һәм хәзерге торышы

АХКК атамасы	Булдыру максаты	Дәүләт ярдәме программасында катнашу елы	Дәүләт ярдәме суммасы, мең сум.	Стадия
«Бәрәкәт» авыл хужалыгы житештерү кооперативы	Терлек сую һәм итне тирәнтен эшкәртү	2016	17 000,0	Строительство
«Ошма» кооперативы	Яшелчә эшкәртү	2017	14 722,0	Строительство
«Биек-тау» авыл хужалыгы	Сөт эшкәртү	2018	31 123,0	Строительство

житештерү кооперативы				
«ЙОЛДЫЗ» авыл хужалыгы житештерү кооперативы	Сөт эшкөртү	2018	5 000,0	Төзелеш башлану

Авил хужалыгы кулланучылар кооперациясен үстерү чаралары:

№ т/б	Чараның атамасы	Үтәү сроклары	Жаваплы
1.	Авил жирлекләрендә «түгәрәк өстәлләр» үткөрү, авыл хужалыгы товар житештерүчеләрен кооперациягә жәлеп итү максатларында, СПоК уңышлы проекты тәкъдир итү	Ел саен елга 1 тапкыр	АЖ башлыклары
2.	СПоКның матди-техник базасын үстерү буенча дәүләт ярдәме программаларында катнашу өчен СПоКка мәгълүмати-методик ярдәм күрсәтү	Конкурс игъланнары буенча	АХҺАТИ, территориаль үсеш бүлеге
3.	АХЖК техник берләшүгә ярдәм итүе	Кирәгенчә	Теләче муниципаль районы Башлыгы каршындагы Ижтимагый инвестицион Совет
4.	Сату базарларын өйрәнү һәм аларны үзләштерү максатларында семинарлар үткөрү	Ел саен елга 1 тапкыр	Эшмәкәрләрнең Ижтимагый Советы, территориаль үсеш бүлеге

Кооперацияне үстерүнең көтелгән нәтижәләре:

2019-2023 елларда кооперативларның матди-техник базасын булдыру һәм үстерү мөмкинлек бирәчәк:

1. Кооперативлар эшендә катнашу исәбенә авыл хужалыгы товарлары житештерүчеләрнең авыл хужалыгы продукциясен саклау һәм эшкөртүнең заманча технологияләреннән файдалану мөмкинлеген тәмин итәргә;

2. Авил хужалыгы товар житештерүчеләренең житештерелмәгән югалтуларын киметү исәбенә авыл хужалыгы чималын саклау һәм эшкөртү өчен житештерү базасы булмаган авыл хужалыгы житештерүчеләренең финанс югалтуларын киметәргә;

3. Югары сыйфатлы авыл хужалыгы продукциясен житештерүне стимуллаштырырга;

4. Авил хужалыгы продукциясе базарында кече формалар эшчәнлегенә конкурентлыкка сәләтлелеген арттырырга;

5. Авил хужалыгы товар житештерүчеләренең һәм авыл халкының керемнәрен арттырырга;

6. Кече хужалыкларда, шул исәптән шәхси ярдәмче хужалыкларда авыл халкының мәшгульлеген арттыру һәм авыл жирлегендә традицион

тормыш рәвешен саклап калу рәвешендә социаль файда алырга.

Кооперацияне үстерүнең көтелгән нәтижәләре

Күрсәткеч атамасы	Үлч.бер.	2018ел	2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
Гамәлдәге АХЖК саны	берәмлек	4	5	5	6	6	7
Эш урыннарын булдыру ел саен,	берәмлек	3	7	2	2	2	2
Гамәлдәге АХЖК әйләнешенең еллык артуы	%	10	10	10	10	10	10

4. Үз-үзен эш белән тәмин итүче халыкны легальләштерү чаралары

«Махсус салым режимын билгеләү буенча эксперимент үткәрү турында «2018 елның 27 ноябрәндә 422-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Татарстан Республикасы территориясендә» федераль эһәмияттәге Мәскәү шәһәрәндә, Мәскәү һәм Калуга өлкәләрендә, шулай ук Татарстан Республикасында (Татарстан Республикасында) һөнәри керемгә салым " махсус салым режимын куллану буенча пилот проекты эшли башлады.

Пилот проектын гамәлгә ашыру өчен район житәкчеләге тарафыннан билгеле бер эш башкарылды инде:

1) Теләче муниципаль районы Башлығы каршында эшче төркем төзелде;

2) Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы территориясендә 2019 елга махсус салым режимын кулланып сынау проектын гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән чаралар буенча юл картасы эшләнде:

№ т/б	Чараның атамасы	Чараны тормышка ашыру вакыты	Жаваплы	Башкаручылар
1.	Торак пунктлар буенча үзмәшгуль гражданнарның базасын булдыру	15.04.2019	Миңнегулов И. Ә.	Теләче МР ның территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлегә бүлегә, АЖ башлыклары, «Идарәче компания» ЖЧЖ, Теләче МР буенча ЮХИДИ, Теләче МР Дәүләт техника күзәтчеләге, ТР буенча 10 номерлы Федераль салым хезмәте
2.	Үз-үзләренә эшләүче гражданнар белән авыл	График буенча	Хәмидуллин И. Х.	Теләче МР ның территориаль үсеш

	жирлекләрендә түгәрәк өстәлләр үткәрү		АЖ башлыклары	Һәм инвестиция эшчәнлегә бүлеге, АЖ Башлыгы, ТР буенча 10 номерлы ФНС МРИ
3.	Торак пунктлар буенча үзмәшгуль гражданнарның базасын янарту	Ай саен	Миңнегулов И. Ә.	Теләче МР ның территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлегә бүлеге, АЖ башлыклары, «Идарәче компания» ЖЧЖ, Теләче МР буенча ЮХИДИ, Теләче МР Дәүләт техника күзәтчеләге, ТР буенча 10 номерлы Федераль салым хезмәте
4.	Утырыш беркетмәләрен рәсмиләштереп эшче төркем утырышы	Кирәк булган саен	Миңнегулов И. Ә.	Территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлегә бүлеге, АЖ башлыклары, «Идарәче компания» ЖЧЖ, Теләче МР буенча ЮХИДИ, Теләче МР Дәүләт техника күзәтчеләге, Татарстан Республикасы буенча 10 номерлы МРИ ФНС
5.	Массакуләм мәгълүмат чараларында һәм Теләче муниципаль районының рәсми сайтында мәгълүмат урнаштыру юлы белән һөнәри керемгә салым рәвешендә махсус салым режимын куллану буенча сынау проектын гамәлгә ашыру турында гражданнарга мәгълүмат бирүне тәэмин итү	Айга 1 тапкыр	Миңнегулов И. Ә. Мөбинов И. В.	Теләче МР башкарма комитетының территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлегә бүлеге, ММЧ, Касыймов Ильяс Рамил улы
6.	Үзмәшгуль гражданнар өчен "кайнар линия" оештыру юлы белән консультация хезмәтләре күрсәтү	Даими	Миңнегулов И. Ә.	Теләче МР ның территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлегә бүлеге, Татарстан Республикасы буенча

				10 номерлы Федераль салым хезмәте
7.	Һөнәри керемгә салым рәвешендә салым режимын куллану мәсьәләсе буенча гражданнарны кабул итүне оештыру	Атна саен сишәмбе көнне	Миңнегулов И. Ә.	Теләче МР ның территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлегә бүлегә, Татарстан Республикасы буенча 10 номерлы Федераль салым хезмәте

Өлеге чараларны тулысынча һәм сыйфатлы үтәгәндә, алга таба аларны саклап калу белән теркәлгән үзмәшгуль гражданнарның планлаштырылган саны:

Ел	2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
Үзмәшгульләр саны	70	70	70	70	70

5. Территориянең инвестицион жәлеп итүчәнлеген бәяләү, эшқуарлыкны үстерү юнәлешләре һәм конкрет чаралар исемлегенә

Теләче муниципаль районы эшмәкәрлекне үстерү һәм инвестицияләр кертү өчен Татарстан Республикасының иң уңай районнарының берсе булып тора. Моңа уңайлы географик урнашу, транспорт чишелеше, энергетика ресурсларының буш куәтләре, сәнәгать майданчыклары, хезмәт ресурслары, эшмәкәрлек эшчәнлеген алып бару өчен яраклы булмаган биналар булу ярдәм итә. Районның социаль инфраструктурасы да үсә, шул исәптән актив ял итү өчен дә. Теләче районы аша автомобиль юллары уза: Идел - М7, Казан - Шәмәрдән, Казан - Теләче - Мамадыш, Теләче - Арча, бу уңайлы логистик маршрутлар төзәргә мөмкинлек бирә. Район үзәгеннән Казан шәһәренә кадәр 75 км, Идел автоюлына кадәр-М7 30 км, Арча шәһәренә иң яқын тимер юл станциясенә кадәр 35 км ераклыкта.

Районның жәлеп итүчәнлегенә турындагы мәсьәләне халык, эшмәкәрләр, инвесторлар, килүчеләр кебек кызыксынган затлар төркеме хәл итә. Бу "кулланучылар" (реаль да, потенциал да) тормыш эшчәнлегенә тирәлегенә сыйфатына югары таләпләр куя. Эшмәкәрләр һәм инвесторлар эшчә көчләрнең сыйфатын, икътисади структура, белем базасын, салым һәм инвестицион климатны, телекоммуникацияне, халыкара һәркем алырлык булуын, базарларның яқынлыгын һәм финанс ресурсларын бәяли. Бу һәм башка параметрлар аларны урнаштырганда фирмаларның үз-үзләрен тотышына сизелерлек йогынты ясый.

Төбәкнең нәтижәле инвестицион сәясәте территориянең бөтен социаль-икътисади ресурсларын колачларга тиеш. Региональ инвестицион потенциалның өлеше таблицада тәкъдим ителгән.

Региональ инвестицион потенциалны тәшкил итә

Потенциал	Сыйфатлама
Табиғый-ресурслы	Табиғый ресурсларның төп төрләре буенча баланс запаслары белән тәэмин ителеш
Житештерүле	Житештерү-хужалык эшчәнлегенң гомуми нәтижәсе
Кулланучылар	Халыкның бердәм сатып алу сәләте
Инфраструктуралы	Географик хәлнең отышлылығы һәм төбәк икътисадының инфраструктур яктан тәэмин ителеше
Хезмәт	Хезмәт ресурслары һәм аларның белем дәрәжәсе
Финанс	Предприятиеләрнең салым базасы күләме һәм табыш (керем)
Инновацион	Житештерү һәм житештерү өлкәсенә карамаган фәнни-техник алгарыш казанышларын кертү дәрәжәсе
Туристик	Туризм инфраструктурасының үсеш дәрәжәсе һәм туризм һәм рекреация объектлары булу

Инвестицион эшчәнлек өлкәсендә эшкә системалы якин килүне тәэмин итү һәм Инвестицион проектларны уңышлы тормышка ашыруга юнәлтелгән уңайлы шартлар тудыру өчен Теләче муниципаль районында жирле үзидарә органнары эшчәнлеген жайга сала торган тиешле норматив-хокукый актлар эшләнгән һәм расланган. Бу исә инвестицияләр белән идарә итүгә һәм идарә итүгә комачаулык итә алырлык дискриминацион характердагы чараларны кулланудан котылырга ярдәм итте. Ай саен Ижтимагый Совет инвестицион проектларны тормышка ашыру буенча нәтижәләр ясый.

Татарстан Республикасының Теләче муниципаль районы белән танышу өчен район сайтында «Бизнес һәм инвестицияләр» бүлеге булдырылды һәм эшли, район һәм «Теләче» сәнәгать паркы житәкчелеге төрле конференцияләрдә районны тәкъдим итә, үсеш институтлары белән актив хезмәттәшлек итә.

Кече һәм урта бизнесны үстерүгә һәм инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыруга юнәлдерелгән чаралар исемлеге:

Чаралар исеме	Үтәү сроклары	Жаваплылар	Финанслау, мең сумнарда	Нәтижәлелек чараларны үтәү
I. Ярдәмне норматив-хокукый жайга салуны камилләштерү һәм кече һәм урта эшкүарлыкны үстерү, административ киртәләрне кыскарту				
Кече һәм урта эшкүарлык субъектларына консультация һәм оештыру ярдәме күрсәтү тәртибен эшләү	2019елның II кварталы.	Территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлеге бүлеге	Финанслау таләп итми	КУЭС мәгълүматка ирекле керүен булдыру, КУЭС эшлекле активлыгын һәм конкурентлык сәләтен үстерү өчен кирәкле

				мәгълүматка ирекле керүен тәмин итү
Эшмәкәрлек эшчәнлеген алып бару мониторингын алып бару максатыннан ярдәм алучылар-Теләче районының КУЭС реестрын алып бару	Даими. Квартал саен хисап тоту	Территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлеге бүлеге	Финанслау таләп итми	Субсидияләр алуға ведомстволар белән төзелгән шартнамә шартларын үтәгәндә дәүләт ярдәмен алучылар тарафыннан дәүләткә субсидияләр кайтару куркынычын минимальләштерү
Кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүне тоткарлый торган административ каршылыкларга мониторинг үткәрү	Даими	Эшмәкәрләр Советы Рәисе, территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлеге бүлеге	Финанслау таләп итми	Кече эшмәкәрлек субъектлары эшчәнлегенә контроль һәм күзәтчелек итү буенча чаралар системасын камилләштерү
II. Эшмәкәрлек эшчәнлеген популярлаштыру				
Теләче муниципаль районы эшмәкәрләре конференциясе	Елга 2 тапкыр	Эшмәкәрләр советы	Финанслау таләп итми	Район эшмәкәрләренәң актуаль проблемаларын һәм ихтыяжларын өйрәнү
Эшмәкәрләр Ижтимагый советы утырышы	Квартал саен	Эшмәкәрләр Советы Рәисе	Финанслау таләп итми	Район эшмәкәрләренәң актуаль проблемаларын һәм ихтыяжларын өйрәнү
Авыл жирлекләрендә районның булдыклы халкы белән түгәрәк өстәлләр үткәрү	Елга 1 тапкыр	Эшмәкәрләр советы рәисе, АЖ башлыклары	Финанслау таләп итми	Урыннардагы проблемаларны ачыклау. Потенциаль эшкуарларны ачыклау
КУЭ вәкилләре, Эшкуарлык фабрикасы вәкилләре һәм мәктәп укучылары белән түгәрәк өстәлләр уздыру	Елга 1 тапкыр	Эшмәкәрләр советы рәисе; мәгариф бүлеге	Финанслау таләп итми	Яшьләргә эшкуарлык эшчәнлегенә һәм эшкуарлык фикерләвен тәрбияләүгә жәлеп итү

Эшқуарларның башка төбәкләрнең эшмәкәрлек тәҗрибәсен өйрәнүе	Елга 1 тапқыр	Эшмәкәрләр Советы Рәисе	Финанслау күләме сәяхәтнең арасына һәм катнашучылар санына бәйле	Алдыңғы тәҗрибәне гамәлгә кертү. Хезмәт житештерүчәнлеген арттыру
Эшқуарлыкны популярлаштыруга юнәлдерелгән конкурсларда катнашу	Конкурслар үткөрү чорында	Территориаль үсеш һәм инвестиция эшчәнлегенә бүлгә	Конкурс шартларына карап	Эшмәкәр статусын күтәрү
III. Кече һәм урта бизнесны үстерү өчен инфраструктура үсеше				
Өченче затлардан азат булган муниципаль мөлкәт исемлеген актуальләштерү	Даими	ТҮһИЭБ, МһЖМП, АЖ Башлыклары	Финанслау таләп итми	Эшқуарлык эшчәнлегенә субъектларына ташламалы аренда яки милеккә файдаланылмый торган муниципаль мөлкәт бирү
Эшмәкәрлек эшчәнлегенә алып бару өчен жир кишәрлекләрен сайлау һәм аларны ызанлау	Кирәк булган саен	ТҮһИЭБ, МһЖМП, эшқуарлык эшчәнлегенә субъектлары		Инвестицион проектларны жәлеп итү
Гадәттән тыш хәлләр министрлығы турындагы килешү буенча КУЭ субъектларына тапшыру өчен муниципаль мөлкәт исемлеген төзү	2019 елның 2 кварталы.	ТҮһИЭБ, МһЖМП, эшқуарлык эшчәнлегенә субъектлары	Финанслау таләп итми	Халыкка социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә эшмәкәрлек эшчәнлеген үстерү. КУЭ субъектлары тарафыннан чыгымнарны киметү
ТМР Фермерлар Ассоциациясенен салым органнарында юридик теркәлү һәм КФХларның бухгалтерлык һәм салым исәбен алып бару өчен бухгалтер сайлау	2019 елның 2 кварталы.	Эшмәкәрләр советы	10 т. р.	

IV. КУЭС, шәкси ярдәмче хужалыкларның конкурентлыкка сэләтен арттыру				
Кече эшмәкәрлек субъектларына, шәкси ярдәмче хужалыклар башлыкларына төбәк, күргәзмәләрдә, продукция ярминкәләрендә катнашуга булышлык күрсәтү	Даими	ТҮҺИЭБ	Финанслау таләп итми	КУЭС продукциясен һәм хезмәтләрен яңа базарларга чыгару, конкурентлыкка сэләтле продукция чыгаруны стимуллаштыру
Район күргәзмәләре, продукция ярминкәләре, хезмәт күрсәтү	Елга 2 тапкыр	ТҮҺИЭБ, АХҺАТИ	Финанслау таләп итми	алдынгы технологияләрне алга этәрү, кулланучылар һәм товар житештерүчеләр арасында турыдан-туры мөнәсәбәтләр урнаштыру, район базары товарларын һәм хезмәт күрсәтүләрен баепу
Дәүләт һәм муниципаль сатып алулар катнашында КУЭС алу мөмкинлеген алу өчен белемнәрне камилләштерү буенча семинарлар үткәрү	Елга 1 тапкыр	ТМР БК сатып алулар бүлеге	Финанслау таләп итми	КУЭ субъектлары тарафыннан сату базарларын киңәйтү
Халыкны һәм К(Ф)Х башлыкларын авыл хужалыгы кооперациясенә жәлеп итү		ТҮҺИЭБ, авыл жирлеге башлыклары	Бюджеттан тыш чаралар	АХЖК булдыру, АХЖК әгъзалары санын арттыру
V. КУЭ, шәкси ярдәмче хужалыкларга финанс ярдәме күрсәтү системасын үстерү				
Кредит учреждениеләрен дә смс өчен жаваплылыкны йөкләү максатларында	2019 елның 2 кварталы.	ТҮҺИЭБ, МҺЖМП, эшкуарлык эшчәнлеге субъектлары	Финанслау таләп итми	КУЭ субъектларына кредит учреждениеләрен дә тагын да отышлырак

залог фондын формалаштыру өчен муниципаль мөлкәт исемлеген актуальләштерү				шартлар буенча финанслау алу мөмкинлеген тәмин итү
Муниципаль дәрәжәдә салым преференцияләре һәм ташламалы аренданы камилләштерү	2019 елның 2 кварталы.	ТҮҺИЭБ, МҺЖМП, эшкуарлык эшчәнлеге субъектлары	Финанслау таләп итми	Салым йөкләнешен киметү, эшкуарлык проектларының үз-үзен аклау срокларын киметү
Өстенлекле юнәлешләрдә КУЭ яна инвестицион проектлары чыгымнарын субсидияләү	2019-2023 еллар.	ТҮҺИЭБ, эшмәкәрлек эшчәнлеге субъектлары	Жирле бюджетның өстәмә керемнәре барлыкка килгәндә	яңа инвестицион проектларны жәлеп итү, эшкуарлык проектларының үз-үзен аклау срокларын киметү
«Теләче» сәнәгать паркы өчен «ТОСЭР» статусын алу	2019-2023 еллар.	ТҮҺИЭБ	Финанслау таләп итми	Салым йөкләнешен киметү хисабына ТПП резидентларны жәлеп итү
Саву аппаратлары алуга чыгымнарны субсидияләү	2019-2023 еллар.	БК ТМР	Жирле бюджетның өстәмә керемнәре барлыкка килгәндә	Халыкның сөт сатудан керемнәрен арттыру
VI. КУЭС, ШЯХ башлыкларына мәгълүмати ярдәм				
Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының Интернет челтәрендә рәсми сайты аша мәгълүмати ярдәм күрсәтү	Даими	ТҮҺИЭБ, эшмәкәрлек эшчәнлеге субъектлары	Финанслау таләп итми	кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм күрсәтү, КУЭС мәгълүмати һәм методик ярдәм күрсәтү
Массакуләм мәгълүмат чараларында кече эшкуарлыкны үстерү һәм аңа ярдәм итү мәсьәләләрен яктыртуга, бизнес алып баруның алдынгы	Айга 1 тапкыр	ТҮҺИЭБ, эшмәкәрлек эшчәнлеге субъектлары, эшмәкәрләр Советы Рәисе, Теләче-информның баш мөхәррире	Финанслау таләп итми	эшмәкәрләрнең һәм халыкның мәгълүматлы булуын яхшырту; районның социаль-икътисади үсешендә кече эшмәкәрлек субъектларының

тэжрибэсен таратуга юнэлдерелгэн рубрикаларны оештыру һәм уздыру				ролен яктырту; жәмәгатьчелек игътибарын кече бизнесның иң кискен проблемаларына жәлеп итү
Эшқуарларның практик конференцияләрдә, семинарларда, бизнесны оештыруның һәм алып баруның актуаль мәсьәләләре буенча тренингларда катнашуын оештыру	Даими	ТҮҺИЭБ, эшмәкәрлек эшчәнлегә субъектлары, эшмәкәрләр Советы Рәисе	-	КУЭ мәгълүмати ярдәм күрсәтүнең нәтижәлеген арттыру; эшқуарлыкны үстерү проблемалары буенча фикер алышу
Кече эшқуарлык субъектларына ярдәм мәсьәләләре белән шөгыйльләнүче белгечләр өчен семинарлар һәм конференцияләр эшендә катнашу	Даими	ТҮҺИЭБ	-	КУЭ белгечләрен һәм муниципаль хезмәткәрләргә укуының һәм КУЭС квалификацияләрен күтәрүнең ярдәм мәсьәләләре белән шөгыйльләнүче һәркем өчен мөмкин булган системасын үстерү
Гражданның жыйнарында шәхси ярдәмчә хужалыкларны үстерүгә юнэлдерелгән гамәлдәгә дүләт ярдәмә чаралары турында халыкка житкерү	Ел саен	Теләчә муниципаль районы башлығы урынбасары, авыл жирлекләре башлыктары	Финанслау таләп итми	Халыкның эшлекле активлығын күтәрү
VII. Хезмәт ресурслары белән тәэмин итү				
Читтән килгән белгечләргә торак белән тәэмин итү	Ихтыяж барлыкка килгән саен	БК ТМР		Арендалы торак төзелешә. Дүләт торак фонды хисабына формалаштыру

Район хакимияте һәм уку йортлары арасында кадрлар әзерләүгә килешүләр төзү	2019 елның 2 кварталы.	БК ТМР		Хезмәт ресурслары белән инвестиция проектларын гамәлгә ашыруны тәмин итү
Кадрлар әзерләү	Даими	ЖМУ		Хезмәт ресурслары белән инвестиция проектларын гамәлгә ашыруны тәмин итү
Вакансияләр ярминкәсен үткөрү	Елга 1 тапкыр	ЖМУ, ТМР БК		Хезмәт ресурслары белән инвестиция проектларын гамәлгә ашыруны тәмин итү
VIII. Хакимият органнының һәм эшкуарлык структураларының үзара хезмәттәшлеге рәвешләрен һәм механизмнарын үстерү һәм камилләштерү				
Эшкуарлар берләшмәләренең төрле формаларын булдыруга ярдәм итү	Кирәк булган саен	ТҮҺИЭБ	Финанслау таләп итми	хакимият органны һәм эшкуарлык структураларының үзара хезмәттәшлеген яхшырту
Эшкуарлык эшчәнлеген жайга сала торган норматив-хокукий актларның жайга салу йогынтысын бәяләүдә эшкуарлар советы әгъзаларының катнашуын тәмин итү	Норматив-хокукий актлар кабул ителгән саен	ТҮҺИЭБ	Финанслау таләп итми	эшмәкәрлекне үстерү өчен уңайлы шартлар тудыру, кече бизнес мәсьәләләре буенча килешенгән карарлар эшләү
Кече эшмәкәрлекне үстерү буенча районның авыл хужалыгы идарәсе башлыкларының эшен бәяләү механизмын гамәлгә кертү	Елга бер тапкыр	ТҮҺИЭБ, эшмәкәрлек эшчәнлегенә субъектлары	Финанслау таләп итми	КУЭ да булган уңай үзгәрешләр һәм әлеге чараларны тормышка ашыруга киткән чыгымнар нәтижәсендә программа чараларын тормышка ашыруның

				нәтижелелеген бәяләү
КУЭ белән бәйле сәүдә предприятиеләре арасында район конкурсы үткәрү	Ел саен май аенда	ТҮҺИЭБ, эшмәкәрләр Советы	Финанслау таләп итми	Халыкка хезмәт күрсәтү культурасын күтәрү
КУЭС социологик сораптыру үткәрү (ММЧда сораптыру анализын урнаптыру)	Конференци яләр уздыру вакытында елга ике тапкыр	ТҮҺИЭБ, эшмәкәрләр Советы	Финанслау таләп итми	Район эшмәкәрләренең актуаль проблемаларын һәм ихтыяжларын өйрәнү

6. КУЭ үстерү программасын ресурслар белән тәмин итү.

Программа чараларын финанслау чыганагы-Теләче муниципаль районының берләштерелгән бюджеты акчалары һәм бюджеттан тып чыганапклар. Программа чараларын үтәүгә киткән чыгымнар күләме ел саен Теләче муниципаль районы бюджеты үтәләше процессында ачыклана.

Районның КУЭ үсеше өчен финанс ресурсларынан тып, башка ресурслар да кирәк:

№ т/б	Ресурс төрләре	Тулы тасвирламасы	Барлык. Бирү мөмкинлеге
1.	Жир	Авил хужалыгы жирләре, сәнәгать жирләре, урман фонды, эчәргә яраклы су, буалар, балчык ятмалары, таш табу карьерасы бар	+
2.	Хезмәт	Югары квалификацияле белгечләр	Кадрлар әзерләү, читтән белгечләр жәлеп итү зарур
3.	Капиталь	Бюджет акчалары, кредитлар, үз көчләре, фонд чаралары, "Теләче" сәнәгать паркы, «Максат» агросәнәгать паркы, ирекле электр энергиясе, газ булу, буш урыннар булу	+
4.	Мәгълүмат	"Теләче Информ", ТМР Рәсми сайты	+

7. Программаны гамәлгә ашыру рискларын бәяләү, аларны киметү чаралары

Хәтәрлек төре	Йогынты дәрәжәсе	Барлыкка килү ихтималы	Хәвеф-хәтәрләрне киметү буенча чаралар
Эшкварларның аерым ярдәм	Урта	Урта	Ярдәм чараларының кирәклеген даими бәяләү, Программа чараларының

Хэтэрлөк төрө	Йогынты дэрэжэсе	Барлыкка килү ихтималы	Хэвэф-хэтэрлэрне киметү буенча чаралар
рөвешлэрэнэ карата кызыксынуларын киметү			нэтижэлелегенэ даими анализ ясау. Акчаларны программа бүлеклэре эчендэ бүлү
Федераль, региональ һәм жирле дэрэжэлэрдэ финанслау күлэмен киметү	Югары	Урта	Билгелэү өстенлеклэрне беренчел финанслау. Бюджет кертемнэренэ нэтижэлелеген баялэү
КУЭ субъектлары тарафыннан финанс ярдэме алган проектларны тормышка ашыруның тискэре нэтижэсе	Урта	Түбэн	Финанс ярдэме алуға дэгъва кылучы КУЭ субъектлары проектларына алдан экспертиза үткэрү һәм аларны гамэлгэ ашыру мониторингын үткэрү
Салым салу өлкэсендэ сизелерлек үзгэрешлэр (КУЭ субъектларының салым салу нормаларын һәм кагыйдэлэрен үзгэртү, салымнарны арттыру)	Югары	Урта	КУЭ субъектлары өчен салым салу дэрэжэсен үзгэртү нэтижэлэрен анализлау. Салым ставкаларын нигезлэү. Ижтимагый һәм һөнэри оешмалар һәм эшкуарлар берлэшмэлэре белэн үзара хезмэттэшлек
Башка территориялэрдэн эре уенчылар барлыкка килү белэн бэйле кече предприятиялэр өчен янаулар барлыкка килү	Урта	Югары	Хакимият органнырының, эшмэкэрлэрнен ижтимагый берлэшмэлэренэ координациялэнгэн гамэллэрен эшлэү. Жирле эшкуарларның конкуренциягэ сэлэтен арттыруға юнэлдерелгэн хезмэт күрсэтү
Дөрөс мэгълүмат алу аркасында эшкуарлыкны үстерү перспективаларына һәм программа чараларын гамэлгэ ашыруның нэтижэлелегенэ дөрөс бая бирмэү	Югары	Түбэн	Мэгълүматның билгесезлеге шартларында КУЭ үсешен баялэү методикаларын эшлэү, шулай ук кирэкле мэгълүматны жыю максаты белэн КУЭ өлкэсенэ квартал саен мониторингын уздыру
Административ киртэлэрне арттыру буенча законнарны үзгэртү	Югары	Урта	Укыту семинарларын вакытында үткэрү
Кулланучыларның сатып алу сэлэтен киметү	Югары	Урта	Житештерелгэн товарларның конкурентлылыгын арттыру, тышкы сату базарларын үзлэштерүдэ ярдэм

Хэтэрлэк төрө	Йогынты дэрэжэсе	Барлыкка килү ихтималы	Хэвэф-хэтэрлэрне киметү буенча чаралар
			итү, салым йөклөнөшөн йомшарту
Хезмэткә яраклы халык агымы	Югары	Урта	КУЭС хезмэт законнарын үтәү, хезмэткэрлэрнең лаеклы хезмэт хақы белән тээмин итү, абруйлы эш урыннары булдыру, авылда яшәү өчен уңайлы шартлар тудыру

8. Программаның икътисадый нәтижәлелеге, программа белән идарә итү һәм гамәлгә ашыруны тикшереп тору

Программаның ахыргы нәтижәләре йогынты ясаячак:

1. КУЭ субъектлары санын арттыру.
2. Теләче муниципаль районында эшләүчеләрнең гомуми уртача исемлек саныннан КУЭ эшләүчеләрнең уртача саны өлөшөн арттыру.
3. Сәнәгаттә эшләүче КУЭ субъектларының өлөшө арту.
4. Районның салым керемнәрәндә КУЭ субъектларынан салым кертемнәре өлөшөн арттыру.
5. КУЭ субъектлары тарафыннан бизнес алып баруның уңайлылығын бәяләүне арттыру.
6. Үз-үзләрәнә эшләүче гражданныр эшчәнлеген легальләштерү.

Программаның ахыргы нәтижәләре булып түбәндәге күрсәткечләр санала:

Программаны тормышка ашыру нәтижәләренә ирешү күрсәткечләре

Күрсәткеч	Үлчәү берәмлеге	2018ел	2019 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел
КУЭ субъектлары саны	берәмлек	407	412	417	422	427	432
КУЭ хезмәткәрләрнең исемлек буенча уртача саны, кеше	берәмлек	2078	2110	2130	2150	2175	2200
Районның ВТП КУЭ өлөшө	%	44,3	45	46	46,5	47	48
КУЭ туры килә торган сатып алулар өлөшө конкурентлы сатып алуларның гомуми суммасында	%	39	40	45	50	55	60
Жирле бюджетның салым керемнәрәндә КУЭ өлөшө	%	31	32	33	34	35	36
КУЭ әйләнәшенең еллык үсеше	%	10	11	12	14	14	14
Үзмәшгуль гражданнырның эшчәнлеген	берәмлек	4	70	70	70	70	70

легальләштерү							
---------------	--	--	--	--	--	--	--

Программа чараларын гамәлгә ашыру нәтижәсендә 2019-2023 елда Программаны гамәлгә ашыруның икътисадый, бюджет һәм социаль нәтижәлелеген характерлаучы түбәндәге нәтижәләргә ирешеләчәк:

1. Икътисади нәтижәлелек күрсәткече:

- ел саен 5 КУЭ ның яңа субъектын булдыру.

2. Бюджет нәтижәлелеге күрсәткече:

- программада катнашучы оешмалардан һәм кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларыннан салым керемнәрен салым керемнәренә гомуми керүенә кимендә 30 проценты күләмендә тәмин итү (муниципаль бюджетка күчәрелүләр нормативларын һәм салым салуның гадиләштерелгән системасы буенча алына торган бердәм керемгә һәм салымга бердәй салым түләүчеләр даирәсен саклап калган очракта).

3. Социаль нәтижәлелек күрсәткече:

- ел саен кимендә 20 өстәмә эш урыны булдыру;

Программаның нәтижәлелеген бәяләү түбәндәге гомумиләштерүче һәм шәхси нәтижәлелек күрсәткечләрен кулланып башкарыла:

$$D_B = \frac{H_{МП}}{H_B},$$

ДБ - жирле бюджетның салым керемнәрендә кече һәм урта предприятиеләр өлеше;

НМП – КУЭ түләнгән салымнар суммасы;

НБ-бюджетның салым керемнәре.

$$P = \frac{K_{МП}}{Ч} \times 1000,$$

Р-кече предприятиеләр тыгызлыгы;

КМП – муниципаль районның кече предприятиеләре саны;

Ч – муниципаль район халкы саны.

$$D_{Ч} = \frac{Ч_{МП}}{Ч_A},$$

ДЧ-муниципаль районда эшләүчеләрнең гомуми санында МСПДА эшләүчеләрнең өлеше ;

ЧМП - КУЭ эшләүчеләр саны;

ЧА - муниципаль районда эшләүчеләр саны.

Шулай итеп, югарыда күрсәтелгән күрсәткечләренә исәпләү кече һәм урта эшқуарлыкны тотрыклы үстерү программасын гамәлгә ашыруны тәмин итәме, яңа эш урыннары булдырылганы, табигый, матди һәм хезмәт ресурсларыннан нәтижәле файдалануга һәм бюджетны тулыландырырга ярдәм итәме-юкмы икәнлеген бәяләргә мөмкинлек бирәчәк.

Муниципаль программаны тормышка ашыруны контрольдә тоту Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан башкарыла.

Муниципаль программаны үтәүче муниципаль программаны гамәлгә ашыруны тикшереп торы максатында муниципаль программаны үтәүче хисап

яртыеллыгыннан соң 45 көн эчендә бер мәртәбә Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенә үз эченә алган оператив хисап жиһәрә:

- муниципаль программаның үтәлгән чаралары исемлеге, финанслау күләмнәре һәм чыганаclarы һәм чараларны үтәү нәтижәләре күрсәтелгән;
- программа чараларын вакытында башкармау сәбәпләрен анализлау.

Программаны үтәүче ел саен муниципаль программаны тормышка ашыру турында еллык отчет эзерли һәм отчеттан соң килүче елның 1 мартына кадәр муниципаль программаны тормышка ашыруның нәтижәлелеген бәяләү өчен аны Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты Житәкчесенә тапшыра.

Муниципаль программаны тормышка ашыру вакыты тәмамланганнан соң, башкаручы муниципаль программаны тормышка ашыруның соңгы елыннан соң килүче елның 1 июненнән дә соңга калмыйча раслауга муниципаль район Башкарма комитеты Житәкчесенә тапшыра.

9. Нәтижәләр

Программаны гамәлгә ашыру КУЭ үсеше өчен уңай шартлар тудыруга, кече һәм урта предприятиеләр әйләнешен арттыруга, КУЭ субъектларының техник жиһазланышын яхшыртуга, эшмәкәрлек секторының эчендә нәтижәле хезмәттәшлек булдыруга һәм КУЭ һәм хакимият арасында үзара тәэсир итешүгә юнәлдерелгән нәтижәле сәясәт үткәрергә мөмкинлек бирәчәк.

Моннан тыш, КУЭ үсешенә ирешелгән сан күрсәткечләре сыйфатлы социаль нәтижәләргә трансформацияләнгән:

- кулланучылар базарын сыйфатлырак товарлар һәм хезмәтләр белән баету.

Программаның нәтижәлелеген киметү яки арттыру турындагы нәтижәләр программада аны гамәлгә ашыру чорында да, аны тәмамлау нәтижәләре буенча да каралган чараларга төзәтмәләр кертү буенча тәкъдимнәр эзерләү өчен нигез булып тора.